

Till

Strålsäkerhetsmyndigheten

Ärendenr. SSM2017-3389

REMISSYTTRANDE

2017-09-22

Yttrande på myndighetens förslag till ny föreskrift för hantering av naturligt förekommande radioaktiva ämnen och förslaget till ny friklassningsföreskrift

Sveriges kärntekniska sällskap har erbjudits möjlighet att inkomma med synpunkter på en rad förslag till nya föreskrifter inom strålsäkerhetsområdet. I det följande lämnar sällskapet sina synpunkter på förslagen till ny föreskrift för hantering av naturligt förekommande radioaktiva ämnen (NORM) och på förslaget till ny friklassningsföreskrift.

Regleringen av området syftar till att skydda människor och den omgivande miljön från skadeverkningar från strålning. Några andra motiv till begränsningar av olika verksamheter ska inte förekomma. Vi utgår ifrån att detta har varit grundförutsättningen i myndighetens arbete med de nya föreskrifterna.

De två föreskrifterna syftar väsentligen till att reglera vilken aktivitet av en rad nuklider som kan anses vara acceptabel i en miljö där människor vistas och där inga särskilda åtgärder ska vara nödvändiga för att

begränsa den dos människor utsätts för. Friklassningsföreskriften hanterar visserligen fler nuklider än de som förekommer i NORM, men fysiken och de biologiska skadeverkningarna föreskrifterna ämnar begränsa är de samma.

Trots detta gör de två föreskrifterna skillnad på strålning och strålning, även när den kommer från samma sönderfall. Om strålningen härrör från ett ämne som uppstått eller hanterats i en verksamhet där man visat intresse för radioaktiva, fissila eller fertila egenskaper så tillämpas friklassningsföreskriften, annars gäller NORM-föreskriften. Det här rimmar illa med skälet till regleringen. Om syftet är att skydda från skadeverkningar från strålning går inte uppdelningen att motivera. Det finns ingen rimlig anledning att hantera material olika på basis av var de har använts.

NORM-föreskriften ger dessutom utrymme för mycket omfattande undantag från regleringen. Till exempel omfattas inte de 19 miljoner m³ blåbetong som varje år uppstår i rivningsmassor i Sverige, detta trots att en stor del av detta material inte skulle klara friklassningsgränserna. Rivningsmassorna från kärnkraftverken kommer som jämförelse att utgöra totalt några procent av den årliga volymen blåbetong i rivningsavfall. Det kan också konstateras att bergguttaget som görs för att bygga slutförvaren för det kärntekniska avfallet i sig utgör ett normavfall som inte sällan innehåller mer alfaaktivitet än det avfall som ska förvaras i bergrummen som skapas.

Sveriges kärntekniska sällskap anser att

- Regleringen i de två föreskrifterna ska utgå från en ambition att skydda människor och miljö från strålningens skadeverkningar
- Strålning som härrör från samma nuklid ska genomgående regleras på samma sätt oavsett varifrån den kommer
- Strålning från konstgjorda nuklider ska regleras i rimlig relation till strålning från naturligt förekommande nuklider till exempel baserat på ett riskresonemang

Det minsta som kan göras för att rätta till den kraftiga obalans som uppstått mellan de två föreskrifterna, och för all del föreskriften som reglerar slutförvar av radioaktivt avfall (SSMFS 2008:21), vore att tillämpa samma gränser för frisklassning av nukliderna i uran- och toriumserierna samt för kalium-40 i de båda föreskrifterna. Dessa nuklider borde också hanteras i enlighet med NORM-regelverket i slutförvarsföreskriften som således behöver uppdateras för att bli samstämmig med den nu föreslagna NORM-föreskriften.

För Sveriges Kärntekniska Sällskap,

Cheuk Wah Lau, ordförande